8

THEMA 8 VAN 8

Balans en winst- en verliesrekening

Bezittingen, vermogen, resultaat en de jaarrekening

6 lessen · rekenopdrachten · examenopgave · eindquiz · antwoordmodel

Werkboek — naam: _____ klas: _____

Les 8.1 — De balans

Leerdoel: Je legt uit wat een balans is, en je berekent het eigen vermogen met de balansvergelijking.

Eindtermen: 26

Waar gaat het om?

Lina’s Bowls wil een lening van € 60.000 voor de vierde truck. De bank vraagt eerst om de balans. ‘Wat wil de bank daar dan zien?’ vraagt Mees. Lina weet het: wat de bv bezit, en hoeveel daarvan al met geld van de bank of van leveranciers is betaald. In deze les leer je wat een balans is, en hoe de twee kanten altijd gelijk zijn.

Kerntheorie

De balans

De **balans** is een overzicht van de bezittingen en het vermogen van een onderneming **op één moment** , bijvoorbeeld op 1 januari of 31 december. Links staan de **activa** (de bezittingen), rechts de **passiva** (het vermogen: waar het geld vandaan komt).

- **Eigen vermogen (EV):** het geld van de eigenaren, plus de winst die in de onderneming is gebleven.
- **Vreemd vermogen (VV):** geld van anderen, dat de onderneming moet terugbetalen: schulden.

Twee kanten van dezelfde euro

Activa (links)	Passiva (rechts)
Wat heeft de onderneming met het geld gedaan?	Waar komt het geld vandaan?
Bezittingen: trucks, voorraad, geld op de bank	Eigen vermogen: van de eigenaren
	Vreemd vermogen: van anderen, zoals de bank en leveranciers

De balansvergelijking

Elke euro die de onderneming heeft, komt ergens vandaan. Daarom zijn beide kanten altijd even groot:

activa = eigen vermogen + vreemd vermogen

eigen vermogen = activa - vreemd vermogen

Het totaal van beide kanten heet het **balanstotaal** .

Balans Lina’s Bowls bv per 1 januari 2029 (bedragen in euro’s)

Activa		Passiva	
Trucks	96.000	Aandelenkapitaal	50.000
Keukenapparatuur	38.000	Reserves	96.000
Voorraad	9.000	Lening bank	40.000
Debiteuren	6.400	Crediteuren	18.600
Bank	71.600	Te betalen btw	16.400
Totaal	221.000	Totaal	221.000

Debiteuren: cateringklanten die nog moeten betalen. Crediteuren: leveranciers die nog geld krijgen. Fictieve, realistische bedragen.

Toepassen

Het eigen vermogen van een fietsenmaker

Fietsenmaker Spaak (een eenmanszaak) heeft op 1 januari: inventaris € 18.000, een voorraad fietsen en onderdelen € 32.000 en € 7.500 op de bank. Sanne heeft een lening van € 20.000 en moet leveranciers nog € 9.500 betalen. Bereken het eigen vermogen en het balanstotaal.

Uitwerking

1. Activa: € 18.000 + € 32.000 + € 7.500 = € 57.500.
2. Vreemd vermogen: € 20.000 + € 9.500 = € 29.500.
3. Eigen vermogen: € 57.500 - € 29.500 = € 28.000. Balanstotaal: € 57.500.

Antwoord

Eigen vermogen € 28.000; balanstotaal € 57.500 (links en rechts).

Veelgemaakte fout

Eigen vermogen zien als geld op de bank. Het eigen vermogen is geen bezitting, maar een bron van geld: het is besteed aan alle activa samen.

De balans lezen als iets over een jaar. De balans gaat over één moment; wat er in een jaar gebeurt, staat in de winst- en verliesrekening (les 8.4).

Kernbegrippen

Balans
Overzicht van de bezittingen en het vermogen van een onderneming op één moment.

Activa
De bezittingen: wat de onderneming met het geld heeft gedaan.

Passiva
Het vermogen: waar het geld vandaan komt.

Eigen vermogen (EV)
Het geld van de eigenaren, plus de winst die in de onderneming is gebleven.

Vreemd vermogen (VV)
Geld van anderen dat de onderneming moet terugbetalen: schulden.

Balansvergelijking
Activa = eigen vermogen + vreemd vermogen.

Balanstotaal
Het totaal van de activa (en dus ook van de passiva).

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Controleer dat de balans van Lina’s Bowls in evenwicht is.

2. Bereken het eigen vermogen en het vreemd vermogen van Lina’s Bowls op 1 januari 2029.

3. Mees zegt: ‘We hebben € 146.000 eigen vermogen, dus er staat € 146.000 op de bank.’ Leg uit wat hij fout doet.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat is een balans?

2. Wat is het verschil tussen eigen vermogen en vreemd vermogen?

3. Een onderneming heeft € 80.000 activa en € 50.000 vreemd vermogen. Bereken het eigen vermogen.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een webwinkel heeft: voorraad € 24.000, laptop en inrichting € 6.000, bank € 3.500, een lening van € 10.000 en € 7.500 aan rekeningen van leveranciers. Bereken het eigen vermogen en het balanstotaal.

5. Waarom zijn de activa en de passiva op een balans altijd even groot?

6. Een balans per 31 december en een winst- en verliesrekening over het jaar: leg uit waarom de eerste over een moment gaat en de tweede over een periode.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een bv heeft € 500.000 activa. Het vreemd vermogen is vier keer zo groot als het eigen vermogen. Bereken het eigen vermogen.

8. Een onderneming heeft meer vreemd vermogen dan activa. Wat betekent dat voor het eigen vermogen, en waarom is dat zorgwekkend?

Les 8.2 — De posten op de balans

Leerdoel: Je legt uit wat de posten op de balans inhouden, en je deelt ze in onder vaste en vlottende activa, eigen vermogen en vreemd vermogen.

Eindtermen: 26

Waar gaat het om?

De bank kijkt niet alleen naar het totaal van de balans. Ze wil weten hoeveel van de bezittingen snel in geld om te zetten zijn, en welke schulden binnen een jaar betaald moeten worden. Daarom staan de posten op de balans in een vaste volgorde en in vaste groepen. In deze les leer je die groepen, en wat elke post betekent.

Kerntheorie

Indeling van de activa

De activa staan van lang naar kort: eerst de **vaste activa** (langer dan een jaar in gebruik), dan de **vlottende activa** (binnen een jaar omgezet in geld). De liquide middelen (kas en bank) staan onderaan.

Activa: de bezittingen

Groep	Post	Wat is het?
Vaste activa	gebouwen, machines, inventaris, vervoermiddelen	langer dan een jaar in gebruik; staan op de boekwaarde (thema 7)
Vlottende activa	voorraad	goederen die nog verkocht of verwerkt worden
	debiteuren	klanten die nog moeten betalen
	te vorderen btw	btw die de onderneming nog terugkrijgt
	overlopende posten	bijvoorbeeld vooruitbetaalde kosten, zoals een premie voor het volgende jaar
	liquide middelen	kas en bank: geld dat direct beschikbaar is

Indeling van de passiva

Eerst het **eigen vermogen** , dan het **lang vreemd vermogen** (looptijd langer dan een jaar) en het **kort vreemd vermogen** (binnen een jaar terugbetalen). Hoe het eigen vermogen heet, hangt af van de rechtsvorm (thema 2).

Passiva: het vermogen

Groep	Post	Wat is het?
Eigen vermogen	eenmanszaak: eigen vermogen; vof: vermogen per firmant	het geld van de eigenaar(s), plus ingehouden winst
	bv en nv: aandelenkapitaal, reserves en resultaat	inbreng van de aandeelhouders, ingehouden winst van vorige jaren en het resultaat van dit jaar
Lang vreemd vermogen	hypothecaire, onderhandse en obligatielening	schulden die langer dan een jaar lopen
Kort vreemd vermogen	crediteuren	leveranciers die nog geld krijgen
	rekening-courantkrediet	rood staan bij de bank
	te betalen btw	btw die nog aan de Belastingdienst moet worden afgedragen
	overlopende posten	bijvoorbeeld kosten die al gemaakt zijn maar nog niet betaald, zoals huur van december

Toepassen

De balans van een sportschool indelen

Sportschool FitFabriek bv heeft: een hypothecaire lening (20 jaar), fitnesstoestellen, nog te ontvangen contributie van leden, aandelenkapitaal, nog te betalen rekeningen van een leverancier en geld op de bank. Deel elke post in.

Uitwerking

1. Vaste activa: fitnesstoestellen. Vlottende activa: nog te ontvangen contributie (debiteuren) en bank (liquide middelen).
2. Eigen vermogen: aandelenkapitaal.
3. Lang vreemd vermogen: hypothecaire lening. Kort vreemd vermogen: de rekeningen van de leverancier (crediteuren).

Antwoord

Zo staat elke post in de juiste groep op de balans.

Veelgemaakte fout

Debiteuren en crediteuren verwisselen. Debiteuren moeten jou nog betalen (een bezitting); crediteuren moet jij nog betalen (een schuld).

Een lening altijd als lang vreemd vermogen zien. Een rekening-courantkrediet is kort: de bank kan het geld op korte termijn terugvragen.

Kernbegrippen

Vaste activa

Bezittingen die langer dan een jaar in gebruik zijn.

Vlottende activa
Voorraad, debiteuren, te vorderen btw, overlopende posten en liquide middelen.

Debiteuren
Klanten die de onderneming nog moeten betalen.

Liquide middelen
Kas en bank.

Aandelenkapitaal
Het geld dat de aandeelhouders in een bv of nv hebben ingebracht.

Reserves
Winst van eerdere jaren die in de bv of nv is gebleven.

Lang vreemd vermogen
Schulden met een looptijd langer dan een jaar, zoals een hypothecaire, onderhandse of obligatielening.

Kort vreemd vermogen
Schulden die binnen een jaar betaald moeten worden, zoals crediteuren, rekening-courantkrediet en te betalen btw.

Crediteuren
Leveranciers die de onderneming nog moet betalen.

Overlopende posten
Vooruitbetaalde of nog te betalen bedragen die bij een andere periode horen.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Deel de posten van de beginbalans van Lina’s Bowls (les 8.1) in de vijf groepen in.

2. Uit les 7.4: de verzekering van € 4.800 is voor € 3.600 vooruitbetaald voor 2030, en de huur van december 2029 (€ 3.000) wordt in januari 2030 betaald. Waar staan die bedragen op de balans van 31 december 2029?

3. Hoe zou het eigen vermogen op de balans heten als Lina’s Bowls een vof was gebleven (thema 2)?

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat is het verschil tussen debiteuren en crediteuren?

2. Noem drie soorten vaste activa.

3. Wat zijn liquide middelen?

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Deel in als vaste activa, vlottende activa, eigen vermogen, lang of kort vreemd vermogen: a. hypothecaire lening (25 jaar); b. te vorderen btw; c. rekening-courantkrediet; d. reserves; e. bedrijfspand.

5. Hoe heet het eigen vermogen op de balans van een eenmanszaak, een vof en een bv?

6. Waarom staat te betalen btw bij het kort vreemd vermogen?

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een onderneming betaalt op 1 november € 6.000 huur vooruit voor zes maanden. Welk bedrag staat op 31 december op de balans, en onder welke post?

8. Leg uit waarom een bank wil weten hoeveel kort vreemd vermogen er tegenover de vlottende activa staat.

Les 8.3 — Financiële feiten en de balans

Leerdoel: Je analyseert wat een financieel feit verandert op de balans.

Eindtermen: 23

Waar gaat het om?

In januari 2029 gebeurt er veel bij Lina's Bowls. De vierde truck wordt geleverd, de bank schrijft de lening over, de leveranciers en de Belastingdienst worden betaald. Wat verandert er op de balans? En waarom blijft die altijd in evenwicht? In deze les leer je per financieel feit bepalen welke posten veranderen.

Kerntheorie

Financiële feiten

Een **financieel feit** is een gebeurtenis die de bezittingen of het vermogen van een onderneming verandert: een inkoop of verkoop (contant of op rekening), lenen en aflossen, de betaling van interest, de afschrijving, de btw-aangifte, of geld dat de eigenaar privé opneemt of inbrengt. Bij elk feit veranderen minstens twee posten, zodat de balans in evenwicht blijft.

Vier soorten veranderingen op de balans

Soort	Wat gebeurt er?	Voorbeeld
Activaruil	een bezitting wordt een andere bezitting; totaal blijft gelijk	een debiteur betaalt: debiteuren -, bank +
Passivaruil	de ene vorm van vermogen wordt een andere; totaal blijft gelijk	een leverancier zet een schuld om in een lening
Balansverlenging	activa en passiva worden allebei groter	ingrediënten op rekening kopen: voorraad +, crediteuren +
Balansverkorting	activa en passiva worden allebei kleiner	een schuld aflossen: bank -, lening -

Financiële feiten bij Lina's Bowls in januari 2029 (bedragen in euro's)

Feit	Activa	Passiva
a. Truck van 85.000 gekocht: 25.000 van de bank, 60.000 nieuwe lening	trucks +85.000; bank -25.000	lening bank +60.000
b. Crediteuren van 18.600 betaald	bank -18.600	crediteuren -18.600
c. Btw-aangifte van 16.400 betaald	bank -16.400	te betalen btw -16.400
d. Ingrediënten van 12.000 op rekening gekocht	voorraad +12.000	crediteuren +12.000
e. Debiteuren betalen 6.400	debiteuren -6.400; bank +6.400	—

Feiten die ook het resultaat raken

De feiten hierboven veranderen alleen de balans. Een verkoop, de afschrijving en de betaling van interest veranderen ook het resultaat, en daarmee het eigen vermogen. Een **aflossing** is geen kosten: de schuld wordt kleiner, het resultaat verandert niet. De **interest** op die lening is wel kosten. Dat zie je in les 8.4.

Neemt de eigenaar van een eenmanszaak geld op voor privé (een **privéopname**), dan dalen de bank en het eigen vermogen. Ook dat zijn geen kosten.

Toepassen

Drie feiten bij Fietsenmaker Spaak

Fietsenmaker Spaak (eenmanszaak) heeft een balanstotaal van € 57.500. Wat verandert er op de balans, en wat is daarna het balanstotaal? a. Sanne koopt voor € 2.000 onderdelen op rekening. b. Ze neemt € 1.500 van de bank op voor privé. c. Ze betaalt € 1.200 btw aan de Belastingdienst.

Uitwerking

1. a. Voorraad + € 2.000, crediteuren + € 2.000: balansverlenging.
2. b. Bank - € 1.500, eigen vermogen - € 1.500: balansverkorting. c. Bank - € 1.200, te betalen btw - € 1.200: balansverkorting.
3. Balanstotaal: € 57.500 + € 2.000 - € 1.500 - € 1.200 = € 56.800.

Antwoord

Het nieuwe balanstotaal is € 56.800; de balans blijft in evenwicht.

Veelgemaakte fout

Een aflossing als kosten zien. Bij aflossen daalt de schuld en de bank; het resultaat verandert niet. Alleen de interest is kosten.

Maar één post veranderen. Bij elk financieel feit veranderen minstens twee posten; anders klopt de balans niet meer.

Kernbegrippen

Financieel feit
Een gebeurtenis die de bezittingen of het vermogen verandert.

Activaruil
Een bezitting wordt een andere bezitting; het balanstotaal blijft gelijk.

Passivaruil
De ene vorm van vermogen wordt een andere; het balanstotaal blijft gelijk.

Balansverlenging
Activa en passiva worden allebei groter.

Balansverkorting

Activa en passiva worden allebei kleiner.

Privéopname

Geld dat de eigenaar van een eenmanszaak of vof voor zichzelf uit de onderneming haalt; verlaagt het eigen vermogen, niet het resultaat.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Welke soort verandering (activaruil, passivaruil, balansverlenging of balansverkorting) is elk feit a tot en met e?

2. Bereken het balanstotaal na de feiten a tot en met e, uitgaande van de beginbalans van € 221.000 (les 8.1).

3. Bereken het saldo van de bank en de lening na deze feiten.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat is een balansverlenging? Geef een voorbeeld.

2. Een klant betaalt een openstaande rekening. Welke posten veranderen?

3. Is een aflossing op een lening kosten? Leg uit.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een onderneming met een balanstotaal van € 120.000 koopt een machine van € 15.000 en betaalt die direct van de bank. Wat is het nieuwe balanstotaal?

5. Gebruik opdracht 4. Stel dat de machine helemaal met een nieuwe lening wordt betaald. Wat is dan het nieuwe balanstotaal?

6. De eigenaar van een eenmanszaak neemt € 2.500 van de zakelijke rekening op voor een vakantie. Welke posten veranderen, en verandert het resultaat?

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een bv heeft een balanstotaal van € 300.000. In een maand: a. inkoop op rekening € 20.000; b. betaling crediteuren € 14.000; c. btw-aangifte betaald € 6.000; d. debiteuren betalen € 9.000. Bereken het balanstotaal aan het eind van de maand.

8. Een leverancier zet een openstaande rekening van € 10.000 om in een lening van twee jaar. Welke soort verandering is dat, en wat betekent het voor de onderneming?

Les 8.4 — De winst- en verliesrekening

Leerdoel: Je stelt een winst- en verliesrekening op, en je legt uit welke financiële feiten het resultaat veranderen.

Eindtermen: 23, 26

Waar gaat het om?

2029 is voorbij. In thema 6 begrootte Lina een resultaat van € 143.000 bij een prijs van € 13,95. Is dat ook gelukt? En wat gebeurt er met die winst op de balans? In deze les leer je de winst- en verliesrekening lezen en opstellen, en welke financiële feiten het resultaat veranderen.

Kerntheorie

De winst- en verliesrekening

De **winst- en verliesrekening** (ook resultatenrekening) laat zien welke opbrengsten en kosten een onderneming **over een periode** had, meestal een jaar:

resultaat = omzet - kosten

De bedragen zijn exclusief btw, en de kosten zijn berekend met het periodetoerekeningsstelsel (les 7.4). Bij een bv volgen daarna de vennootschapsbelasting en het resultaat na belasting.

Winst- en verliesrekening Lina’s Bowls bv over 2029 (bedragen in euro’s)

	Bedrag
Omzet (100.000 bowls × € 12,80)	1.280.000
Inkoopwaarde ingrediënten en verpakking	- 450.000
Lonen	- 540.000
Huur keuken	- 36.000
Afschrijving trucks en keukenapparatuur	- 39.000
Standplaatsen en vergunningen	- 27.600
Energie en brandstof	- 22.400
Verzekeringen	- 9.600
Marketing en app	- 12.400
Interestkosten	- 3.800
Resultaat vóór belasting	139.200
Vennootschapsbelasting (19%)	- 26.448
Resultaat na belasting	112.752

Alle bedragen exclusief btw. Afschrijving: oude trucks 18.000, vierde truck 12.000, keukenapparatuur 9.000.

Van resultaat naar balans

Het resultaat na belasting is van de eigenaren: het verhoogt het **eigen vermogen** . Bij een bv staat het als ‘resultaat boekjaar’ op de balans, totdat de aandeelhoudersvergadering beslist welk deel naar de reserves gaat en welk deel als dividend wordt uitgekeerd (thema 4, les 4.6). De vennootschapsbelasting is tot ze betaald is een schuld: ‘te betalen vennootschapsbelasting’.

Verandert het resultaat?

Financieel feit	Resultaat	Waarom?
Bowls verkopen	ja, omhoog	omzet
Ingrediënten gebruiken	ja, omlaag	kosten (inkoopwaarde)
Ingrediënten inkopen op rekening	nee	voorraad en crediteuren stijgen; kosten pas als ze worden gebruikt
Afschrijving op de trucks	ja, omlaag	kosten, maar geen uitgave
Interest op de lening betalen	ja, omlaag	kosten
Aflossen op de lening	nee	schuld en bank dalen
Een truck kopen	nee	trucks stijgen, bank daalt of lening stijgt

Toepassen

De winst- en verliesrekening van Fietsenmaker Spaak

Fietsenmaker Spaak had in een jaar € 168.000 omzet (reparaties en fietsen). De inkoopwaarde van de verkochte fietsen en onderdelen was € 86.000. De overige kosten waren: huur € 18.000, afschrijving € 4.500, energie € 3.200 en interest € 1.000. Sanne nam € 36.000 op voor privé. Bereken het resultaat.

Uitwerking

1. Kosten: € 86.000 + € 18.000 + € 4.500 + € 3.200 + € 1.000 = € 112.700.
2. Resultaat: € 168.000 - € 112.700 = € 55.300.
3. De privéopname van € 36.000 is geen kosten: Sanne haalt haar winst (deels) uit de zaak. Over de € 55.300 betaalt ze inkomstenbelasting.

Antwoord

Het resultaat is € 55.300. De privéopname verlaagt het eigen vermogen, niet het resultaat.

Veelgemaakte fout

De aflossing of de aankoop van een truck bij de kosten zetten. Dat zijn geen kosten; alleen de afschrijving en de interest staan op de winst- en verliesrekening.

De inkoop gebruiken in plaats van de inkoopwaarde van de verkopen. Ingrediënten die nog op voorraad liggen, zijn nog geen kosten.

Kernbegrippen

Winst- en verliesrekening

Overzicht van de opbrengsten en kosten over een periode, met het resultaat (ook: resultatenrekening).

Resultaat

Omzet min kosten; positief is winst, negatief verlies.

Inkoopwaarde van de verkopen

Wat de verkochte goederen bij inkoop hebben gekost: voorraad begin + inkopen - voorraad eind.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Laat met een berekening zien dat het resultaat na belasting € 112.752 is.

2. Vergelijk het resultaat vóór belasting met de begroting van € 143.000 uit thema 6, en verklaar het verschil.

3. Wat verandert het resultaat over 2029 op de balans van 31 december 2029?

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat laat de winst- en verliesrekening zien?

2. Staat het op de winst- en verliesrekening? a. afschrijving; b. aflossing; c. interest; d. aankoop van een machine.

3. Omzet € 250.000, kosten € 210.000. Bereken het resultaat.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een bakkerij bv heeft een omzet van € 420.000. Inkoopwaarde € 150.000, lonen € 160.000, huur € 30.000, afschrijving € 12.000, overige kosten € 18.000, interest € 2.000. Bereken het resultaat vóór en na vennootschapsbelasting (19%).

5. Een winkel koopt in een jaar voor € 90.000 in. De voorraad stijgt van € 10.000 naar € 16.000. Bereken de inkoopwaarde van de verkopen.

6. Waarom verlaagt een privéopname van de eigenaar van een eenmanszaak het resultaat niet?

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een bv maakt € 80.000 resultaat na belasting. De aandeelhoudersvergadering keert € 30.000 dividend uit. Hoeveel stijgt het eigen vermogen?

8. Een bedrijf betaalt in december € 12.000 interest over het hele jaar, en lost € 20.000 af. Mees zegt: ‘Onze kosten waren € 32.000 hoger.’ Leg uit wat er klopt.

Les 8.5 — Van begin- naar eindbalans

Leerdoel: Je stelt met een beginbalans, de financiële feiten en de winst- en verliesrekening de eindbalans op.

Eindtermen: 23, 26

Waar gaat het om?

De bank wil voor de volgende lening de balans van 31 december 2029 zien. Lina heeft de beginbalans (les 8.1), de winst- en verliesrekening (les 8.4) en een lijst met wat er in het jaar gebeurde. Hoe maak je daar de eindbalans van? In deze les zet je alles bij elkaar, post voor post.

Kerntheorie

Post voor post van begin naar eind

- vaste activa eind = begin + investeringen - afschrijving
- voorraad eind = begin + inkopen - inkoopwaarde verkopen
- lening eind = begin + nieuwe leningen - aflossing
- eigen vermogen eind = begin + resultaat na belasting - dividend (bv) of - privéopnamen (eenmanszaak)
- bank eind = begin + ontvangsten - uitgaven

Klopt de eindbalans, dan zijn de activa en de passiva weer even groot.

Wat gebeurde er in 2029? (bedragen in euro's, exclusief btw)

Feit	Bedrag
Vierde truck gekocht (januari)	85.000
Nieuwe lening bank (januari)	60.000
Afgelost op de lening	8.000
Ingrediënten ingekocht op rekening	452.000
Inkoopwaarde van de verkochte bowls	450.000
Crediteuren eind 2029	21.000
Debiteuren eind 2029	8.200
Te betalen btw eind 2029	16.400

Afschrijving 2029: trucks 30.000 (oude trucks 18.000, vierde truck 12.000), keukenapparatuur 9.000. Winst- en verliesrekening: les 8.4.

Bankrekening Lina's Bowls bv in 2029 (bedragen in euro's)

	Bedrag
Saldo 1 januari	71.600
Ontvangen van klanten (6.400 + 1.280.000 - 8.200)	+ 1.278.200
Betaald aan leveranciers (18.600 + 452.000 - 21.000)	- 449.600
Betaald voor lonen, huur en overige kosten	- 648.000
Truck, lening en aflossing (-85.000 + 60.000 - 8.000)	- 33.000
Interest	- 3.800
Saldo 31 december	215.400

De overige kosten zijn de kosten van les 8.4 zonder afschrijving en interest: 687.000 - 39.000 = 648.000. De btw is per saldo gelijk gebleven.

Balans Lina’s Bowls bv per 31 december 2029 (bedragen in euro’s)

Activa		Passiva	
Trucks	151.000	Aandelenkapitaal	50.000
Keukenapparatuur	29.000	Reserves	96.000
Voorraad	11.000	Resultaat 2029	112.752
Debiteuren	8.200	Lening bank	92.000
Bank	215.400	Crediteuren	21.000
		Te betalen btw	16.400
		Te betalen vpb	26.448
Totaal	414.600	Totaal	414.600

Toepassen

Het eigen vermogen van een eenmanszaak

Kapsalon Knip (eenmanszaak) had op 1 januari een eigen vermogen van € 30.000. Het resultaat over het jaar was € 48.000. De eigenaar nam € 40.000 op voor privé, en bracht in juni € 5.000 van haar spaarrekening in de zaak. Bereken het eigen vermogen op 31 december.

Uitwerking

1. Begin: € 30.000.
2. Plus resultaat en privéstorting: € 30.000 + € 48.000 + € 5.000 = € 83.000.
3. Min privéopname: € 83.000 - € 40.000 = € 43.000.

Antwoord

Het eigen vermogen op 31 december is € 43.000.

Veelgemaakte fout

De afschrijving vergeten bij de vaste activa. De trucks staan op de eindbalans voor de boekwaarde: aanschafprijs min afschrijving.

Het resultaat vóór belasting bij het eigen vermogen tellen. Het eigen vermogen stijgt met het resultaat na belasting; de vennootschapsbelasting is een schuld.

Kernbegrippen

Beginbalans

De balans aan het begin van een periode.

Eindbalans

De balans aan het eind van een periode, na alle financiële feiten.

Resultaat boekjaar

Het resultaat na belasting op de balans van een bv, tot de aandeelhoudersvergadering beslist over reserveren of dividend.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Laat met een berekening zien hoe de trucks, de keukenapparatuur en de voorraad op de eindbalans komen.

2. Bereken de lening en het eigen vermogen op 31 december 2029.

3. Controleer dat de eindbalans in evenwicht is.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Hoe bereken je de boekwaarde van een machine op de eindbalans?

2. Een lening is begin van het jaar € 50.000. Er wordt € 10.000 afgelost. Wat staat er op de eindbalans?

3. Waarom stijgt het eigen vermogen van een bv met het resultaat na belasting, en niet met het resultaat vóór belasting?

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Een bestelbus staat begin van het jaar voor € 30.000 op de balans. Er wordt een tweede bus van € 40.000 gekocht. De afschrijving is € 5.000 op de oude en € 6.000 op de nieuwe bus. Bereken de post bestelbussen op de eindbalans.

5. De eigenaar van een eenmanszaak had begin van het jaar € 25.000 eigen vermogen. Het resultaat was € 42.000, de privéopnamen € 38.000. Bereken het eigen vermogen eind van het jaar.

6. Debiteuren begin € 5.000, omzet (allemaal op rekening) € 120.000, debiteuren eind € 8.000. Bereken de ontvangsten van klanten.

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Crediteuren begin € 12.000, inkopen op rekening € 200.000, betaald aan leveranciers € 195.000. Bereken de crediteuren eind van het jaar.

8. Een bv had begin van het jaar € 80.000 eigen vermogen. Eind van het jaar is het eigen vermogen € 104.000; er is € 16.000 dividend uitgekeerd en geen nieuw aandelenkapitaal gestort. Bereken het resultaat na belasting.

Les 8.6 — De jaarrekening en de accountant

Leerdoel: Je legt uit wat er in een jaarverslag staat, wie het gebruikt, en wat de accountantsverklaring betekent.

Eindtermen: 26

Waar gaat het om?

De bank krijgt de jaarrekening van Lina's Bowls. 'Hoe weten we dat deze cijfers kloppen?' vraagt de adviseur. Mees zou de bowls immers zelf kunnen tellen. Bij grote ondernemingen controleert een onafhankelijke accountant de jaarrekening. Moet dat bij Lina's Bowls ook? In deze les leer je wat er in een jaarverslag staat, wie het leest, en wat de accountant doet.

Kerntheorie

Het jaarverslag

Een onderneming legt elk jaar verantwoording af in het **jaarverslag** . Daarin staan:

- het **bestuursverslag** : wat er in het jaar is gebeurd en wat de plannen zijn;
- de **jaarrekening** : de balans en de winst- en verliesrekening, met een toelichting;
- bij een gecontroleerde jaarrekening: de **controleverklaring** van de accountant.

Een bv en een nv moeten hun jaarrekening elk jaar bij de KVK deponeren, zodat anderen die kunnen inzien.

Wie leest de jaarrekening, en waarom?

Stakeholder	Wil weten
Bank	kan de onderneming de interest en de aflossing betalen?
Aandeelhouders en beleggers	hoeveel winst is er, en hoeveel dividend kan er af?
Leveranciers	betaalt de onderneming haar rekeningen op tijd?
Personeel	is mijn baan zeker, is er ruimte voor loonsverhoging?
Belastingdienst	hoeveel belasting moet de onderneming betalen?

De externe accountant

De **externe accountant** is een onafhankelijke deskundige die controleert of de jaarrekening een **getrouw beeld** geeft. Zijn oordeel staat in de **controleverklaring** (accountantsverklaring):

- **Goedkeurend:** de jaarrekening geeft een getrouw beeld.
- **Met beperking:** op één punt is er een probleem, de rest klopt.
- **Afkeurend:** de jaarrekening geeft geen getrouw beeld.
- **Oordeelonthouding:** de accountant kon niet genoeg controleren om een oordeel te geven.

Zo kunnen stakeholders die zelf niet in de administratie kunnen kijken, toch op de cijfers vertrouwen.

Groottecategorieën van ondernemingen (sinds boekjaar 2024)

Categorie	Balanstotaal	Omzet	Werknemers
Micro	t/m € 450.000	t/m € 900.000	< 10
Klein	t/m € 7,5 mln	t/m € 15 mln	< 50
Middelgroot	t/m € 25 mln	t/m € 50 mln	< 250
Groot	meer	meer	>= 250

Een onderneming valt in een categorie als ze op twee opeenvolgende balansdata aan minstens twee van de drie grenzen voldoet. Middelgrote en grote bv's en nv's zijn verplicht hun jaarrekening door een accountant te laten controleren. Bron: SRA en PwC, groottecriteria Titel 9 BW 2.

Vooruitblik: kengetallen

De bank kijkt niet alleen naar losse posten, maar ook naar verhoudingen: kan de onderneming haar kortlopende schulden betalen (liquiditeit), hoe groot is het eigen vermogen ten opzichte van het vreemd vermogen (solvabiliteit), en hoeveel levert het vermogen op (rentabiliteit)? Die kengetallen leer je in havo 5.

Toepassen

Moet deze bv een accountant inschakelen?

Installatiebedrijf Warmte bv had de afgelopen twee jaar steeds een balanstotaal van € 9 miljoen, een netto-omzet van € 13 miljoen en 60 werknemers. Is het bedrijf controleplichtig?

Uitwerking

1. Grenzen voor klein: balanstotaal € 7,5 mln, omzet € 15 mln, minder dan 50 werknemers.
2. Het bedrijf zit boven de grens voor het balanstotaal en het aantal werknemers: twee van de drie.
3. Dat geldt twee jaar achter elkaar: het bedrijf is middelgroot, en dus controleplichtig.

Antwoord

Ja: Warmte bv is middelgroot en moet de jaarrekening laten controleren.

Veelgemaakte fout

Denken dat de accountant de boekhouding doet. De externe accountant controleert de cijfers; de onderneming maakt ze zelf (of laat ze maken).

Eén grens bekijken. Voor de categorie tellen twee van de drie grenzen, op twee opeenvolgende balansdata.

Kernbegrippen

Jaarverslag
Bestuursverslag, jaarrekening en eventueel de controleverklaring.

Jaarrekening
De balans en de winst- en verliesrekening, met toelichting.

Bestuursverslag
Het verslag van de leiding over het afgelopen jaar en de plannen.

Stakeholders
Belanghebbenden bij de onderneming, zoals de bank, aandeelhouders, leveranciers en personeel.

Externe accountant
Onafhankelijke deskundige die controleert of de jaarrekening een getrouw beeld geeft.

Controleverklaring
Het oordeel van de accountant (accountantsverklaring): goedkeurend, met beperking, afkeurend of oordeelonthouding.

Verwerkingsopdracht

Werk de opdrachten uit in je schrift of in de invulvelden.

1. Bepaal met de eindbalans en de winst- en verliesrekening van 2029 in welke groottecategorie Lina’s Bowls valt (Lina’s Bowls heeft 16 werknemers). Is de bv controleplichtig?

2. Noem twee dingen waar de bank in de jaarrekening van Lina’s Bowls naar kijkt, met de bedragen uit les 8.4 en 8.5.

3. Lina laat de jaarrekening toch vrijwillig controleren. Leg uit waarom een goedkeurende controleverklaring de bank kan helpen.

Oefeningen

Brons: Kennis & Begrip

1. Wat zijn de onderdelen van een jaarverslag?

2. Wat doet een externe accountant?

3. Noem drie stakeholders die de jaarrekening lezen, en wat ze willen weten.

Zilver: Toepassing & Rekenen

4. Wat is het verschil tussen een goedkeurende en een afkeurende controleverklaring?

5. Een bv heeft twee jaar achter elkaar een balanstotaal van € 5 miljoen, een omzet van € 18 miljoen en 40 werknemers. In welke groottecategorie valt de bv? Is ze controleplichtig?

6. Waarom moet een bv haar jaarrekening bij de KVK deponeren?

Goud: Analyse & Evaluatie — de uitdaging

7. Een accountant geeft een verklaring met beperking, omdat de voorraad niet goed is geteld. Wat betekent dat voor een bank die een lening overweegt?

8. Leg uit waarom het belangrijk is dat de externe accountant onafhankelijk is van de onderneming.

Rekenopdrachten

Reken met de begrippen en formules uit dit thema. Schrijf je berekening volledig uit: op het examen krijg je punten voor de berekening, niet alleen voor de uitkomst.

Basis

1. Activa € 240.000, vreemd vermogen € 150.000. Bereken het eigen vermogen.

Antwoord (€): _____

2. Eigen vermogen € 60.000, lang vreemd vermogen € 80.000, kort vreemd vermogen € 35.000. Bereken het balanstotaal.

Antwoord (€): _____

3. Een onderneming met een balanstotaal van € 175.000 koopt voor € 8.000 goederen op rekening. Bereken het nieuwe balanstotaal.

Antwoord (€): _____

4. Gebruik opdracht 3. Daarna wordt € 12.000 afgelost op een lening. Bereken het balanstotaal.

Antwoord (€): _____

5. Omzet € 380.000, totale kosten € 334.000. Bereken het resultaat.

Antwoord (€): _____

6. Een bv heeft een resultaat vóór belasting van € 90.000. Bereken het resultaat na vennootschapsbelasting (19%).

Antwoord (€): _____

7. Voorraad begin € 14.000, inkopen € 120.000, voorraad eind € 18.000. Bereken de inkoopwaarde van de verkopen.

Antwoord (€): _____

8. Machines begin € 60.000, nieuwe machine € 25.000, afschrijving € 11.000. Bereken de post machines op de eindbalans.

Antwoord (€): _____

9. Eigen vermogen eenmanszaak begin € 22.000, resultaat € 51.000, privéopnamen € 45.000. Bereken het eigen vermogen eind.

Antwoord (€): _____

Examenniveau

10. Een fietsenwinkel: omzet € 310.000, inkoopwaarde € 170.000, lonen € 72.000, huur € 24.000, afschrijving € 6.000, interest € 3.000. De eigenaar neemt € 30.000 privé op. Bereken het resultaat.

Antwoord (€): _____

11. Debiteuren begin € 9.000, omzet op rekening € 240.000, ontvangen van klanten € 236.000. Bereken de debiteuren eind.

Antwoord (€): _____

12. Crediteuren begin € 15.000, inkopen op rekening € 180.000, crediteuren eind € 21.000. Hoeveel is er aan leveranciers betaald?

Antwoord (€): _____

13. Een bv: eigen vermogen begin € 120.000, resultaat na belasting € 45.000, dividend € 20.000. Bereken het eigen vermogen eind.

Antwoord (€): _____

14. Bank begin € 18.000. Ontvangen van klanten € 410.000; betaald aan leveranciers € 230.000; lonen en overige kosten € 150.000; aflossing € 10.000; interest € 4.000. Bereken het banksaldo eind.

Antwoord (€): _____

15. Een bv: resultaat vóór belasting € 260.000. Bereken de vennootschapsbelasting (19% tot € 200.000, 25,8% daarboven).

Antwoord (€): _____

16. Een eenmanszaak had begin € 40.000 en eind € 46.000 eigen vermogen. De privéopnamen waren € 38.000, de privéstortingen € 4.000. Bereken het resultaat.

Antwoord (€): _____

17. Een bv met balanstotaal € 400.000 koopt een bus van € 50.000: € 20.000 van de bank, € 30.000 met een nieuwe lening. Daarna betaalt ze € 8.000 btw af. Bereken het balanstotaal.

Antwoord (€): _____

Examenopgave: De jaarrekening van Bakkerij Korrel

9 vragen · 16 punten · ongeveer 51 minuten

Bakkerij Korrel bv (thema 7) heeft op 1 januari 2030 de nieuwe oven in gebruik genomen. Eigenaar Ruben wil volgend jaar een tweede winkel openen en heeft daarvoor een lening nodig. De bank vraagt om de jaarrekening over 2030. Informatiebron 1 is de balans op 1 januari 2030, informatiebron 2 de winst- en verliesrekening over 2030 en informatiebron 3 bevat gegevens over 2030. Alle bedragen zijn exclusief btw.

Informatiebron 1

Balans Bakkerij Korrel bv per 1 januari 2030 (bedragen in euro's)

Activa		**Passiva**	
Oven	45.000	Aandelenkapitaal	20.000
Inventaris winkel	22.000	Reserves	18.000
Voorraad	6.000	Lening bank	40.000
Debiteuren	4.500	Crediteuren	7.000
Bank	12.500	Te betalen btw	5.000
Totaal	90.000	Totaal	90.000

Informatiebron 2

Winst- en verliesrekening Bakkerij Korrel bv over 2030 (bedragen in euro's)

	Bedrag
Omzet	420.000
Inkoopwaarde van de verkopen	- 150.000
Lonen	- 158.000
Huur	- 30.000
Afschrijving (oven 5.000, inventaris 7.000)	- 12.000
Overige kosten	- 18.000
Interest	- 2.000
Resultaat vóór belasting	…

Vennootschapsbelasting: 19% over de winst tot € 200.000.

Informatiebron 3

Gegevens over 2030 (bedragen in euro's)

	Bedrag
Inkopen op rekening	152.000
Afgelost op de lening	5.000
Debiteuren per 31 december	5.500
Crediteuren per 31 december	8.000
Te betalen btw per 31 december	5.000
Ontvangen van klanten	419.000
Betaald aan leveranciers	151.000
Betaald voor lonen, huur en overige kosten	206.000

De interest is in 2030 betaald. Er is geen dividend uitgekeerd.

Vraag 1 (1 punt)

Leg uit waarom de debiteuren bij de activa staan en de crediteuren bij het kort vreemd vermogen.

Vraag 2 (2 punten)

Bereken het eigen vermogen en het vreemd vermogen van Bakkerij Korrel op 1 januari 2030.

Vraag 3 (2 punten)

Geef aan welke soort balansverandering (activaruil, passivaruil, balansverlenging of balansverkorting) de aflossing op de lening is, en welke de inkoop op rekening. Licht je antwoord toe.

Vraag 4 (2 punten)

Bereken het resultaat vóór en na vennootschapsbelasting over 2030.

Vraag 5 (1 punt)

Leg uit waarom de aflossing van € 5.000 niet op de winst- en verliesrekening staat, en de interest wel.

Vraag 6 (2 punten)

Bereken de bedragen van de oven, de inventaris en de voorraad op de balans per 31 december 2030.

Vraag 7 (2 punten)

Bereken de lening en het eigen vermogen per 31 december 2030.

Vraag 8 (2 punten)

Bereken het saldo van de bank per 31 december 2030.

Vraag 9 (2 punten)

Bakkerij Korrel heeft 9 werknemers. Leg uit of de bv volgens de groottecriteria controleplichtig is, en waarom de bank toch kan vragen om een jaarrekening met een controleverklaring van een accountant.

Eindquiz

1. Wat laat een balans zien?

A. Ontvangsten en uitgaven per maand

B. De verkopen per product

C. Opbrengsten en kosten over een jaar

D. Bezittingen en vermogen op één moment

2. Activa € 150.000, vreemd vermogen € 90.000. Eigen vermogen?

A. € 90.000

B. € 150.000

C. € 60.000

D. € 240.000

3. Waar staan debiteuren op de balans?

A. Bij het kort vreemd vermogen

B. Bij de vaste activa

C. Bij de vlottende activa

D. Bij het eigen vermogen

4. Waar staat te betalen btw op de balans?

A. Bij het kort vreemd vermogen

B. Bij de vlottende activa

C. Bij het lang vreemd vermogen

D. Op de winst- en verliesrekening

5. Een hypothecaire lening van 20 jaar is …

A. eigen vermogen

B. een vast actief

C. kort vreemd vermogen

D. lang vreemd vermogen

6. Hoe heet het eigen vermogen bij een bv?

A. Crediteuren

B. Privévermogen

C. Aandelenkapitaal, reserves en resultaat

D. Vermogen per firmant

7. Goederen op rekening kopen is een …

A. balansverkorting

B. balansverlenging

C. passivaruil

D. activaruil

8. Een klant betaalt een openstaande factuur. Dat is een …

A. activaruil

B. balansverkorting

C. balansverlenging

D. passivaruil

9. Een onderneming lost € 10.000 af. Wat verandert er?

A. Het resultaat daalt met € 10.000.

B. De kosten stijgen met € 10.000.

C. Het eigen vermogen daalt met € 10.000.

D. Bank en lening dalen; het resultaat niet.

10. Welke post staat níét op de winst- en verliesrekening?

A. Aflossing

B. Lonen

C. Interest

D. Afschrijving

11. Voorraad begin € 5.000, inkopen € 40.000, voorraad eind € 7.000. Inkoopwaarde van de verkopen?

A. € 52.000

B. € 38.000

C. € 42.000

D. € 40.000

12. Een eenmanszaak: EV begin € 20.000, resultaat € 30.000, privéopname € 25.000. EV eind?

A. € 50.000

B. € 75.000

C. € 25.000

D. € 15.000

13. Een bv maakt € 50.000 resultaat vóór belasting (vpb 19%). Hoeveel stijgt het eigen vermogen (geen dividend)?

A. € 50.000

B. € 59.500

C. € 9.500

D. € 40.500

14. Machines begin € 30.000, investering € 10.000, afschrijving € 6.000. Machines eind?

A. € 34.000

B. € 24.000

C. € 46.000

D. € 40.000

15. Wat staat er in een jaarrekening?

A. De loonstroken

B. De balans en de winst- en verliesrekening met toelichting

C. Alleen het bestuursverslag

D. De liquiditeitsbegroting

16. Wat betekent een goedkeurende controleverklaring?

A. De onderneming krijgt een lening.

B. De onderneming maakt winst.

C. De jaarrekening geeft een getrouw beeld.

D. De accountant heeft de boekhouding gedaan.

17. Een bv heeft balanstotaal € 3 mln, omzet € 20 mln, 30 werknemers. Is ze controleplichtig?

A. Ja: de omzet is boven € 15 mln.

B. Nee: alleen nv’s zijn controleplichtig.

C. Ja: alle bv’s zijn controleplichtig.

D. Nee: maar één van de drie grenzen voor klein is overschreden.

18. Waarom wil een bank de jaarrekening zien?

A. Om te beoordelen of de onderneming interest en aflossing kan betalen

B. Om de lonen vast te stellen

C. Om de prijzen te controleren

D. Om de btw te berekenen

Antwoordmodel

Voor de docent, of voor zelfcontrole: alle antwoorden bij dit werkboek.

Eindquiz — antwoordsleutel

1. D 2. C 3. C 4. A 5. D 6. C 7. B 8. A 9. D 10. A 11. B 12. C 13. D 14. A 15. B 16. C 17. D 18. A

Rekenopdrachten — antwoorden

1. 90.000 €

€ 240.000 - € 150.000 = € 90.000.

2. 175.000 €

€ 60.000 + € 80.000 + € 35.000 = € 175.000.

3. 183.000 €

Balansverlenging: € 175.000 + € 8.000 = € 183.000.

4. 171.000 €

Balansverkorting: € 183.000 - € 12.000 = € 171.000.

5. 46.000 €

€ 380.000 - € 334.000 = € 46.000.

6. 72.900 €

€ 90.000 - 19% × € 90.000 = € 90.000 - € 17.100 = € 72.900.

7. 116.000 €

€ 14.000 + € 120.000 - € 18.000 = € 116.000.

8. 74.000 €

€ 60.000 + € 25.000 - € 11.000 = € 74.000.

9. 28.000 €

€ 22.000 + € 51.000 - € 45.000 = € 28.000.

10. 35.000 €

Kosten: € 170.000 + € 72.000 + € 24.000 + € 6.000 + € 3.000 = € 275.000. Resultaat: € 35.000. De privéopname is geen kosten.

11. 13.000 €

€ 9.000 + € 240.000 - € 236.000 = € 13.000.

12. 174.000 €

€ 15.000 + € 180.000 - € 21.000 = € 174.000.

13. 145.000 €

€ 120.000 + € 45.000 - € 20.000 = € 145.000.

14. 34.000 €

€ 18.000 + € 410.000 - € 230.000 - € 150.000 - € 10.000 - € 4.000 = € 34.000.

15. 53.480 €

19% × € 200.000 + 25,8% × € 60.000 = € 38.000 + € 15.480 = € 53.480.

16. 40.000 €

Eind = begin + resultaat + stortingen - opnamen: € 46.000 = € 40.000 + resultaat + € 4.000 - € 38.000, dus resultaat = € 40.000.

17. 422.000 €

Bus + € 50.000, bank - € 20.000, lening + € 30.000: + € 30.000. Btw: bank - € 8.000, te betalen btw - € 8.000. € 400.000 + € 30.000 - € 8.000 = € 422.000.

Examenopgave — antwoordmodel

Vraag 1 (1 p)

Debiteuren zijn klanten (lunchrooms) die de bakkerij nog moeten betalen: dat geld komt de bakkerij toe, een bezitting. Crediteuren zijn leveranciers die de bakkerij binnen korte tijd nog moet betalen: een schuld.

- 1 p: juiste uitleg voor beide

Vraag 2 (2 p)

Eigen vermogen: € 20.000 + € 18.000 = € 38.000. Vreemd vermogen: € 40.000 + € 7.000 + € 5.000 = € 52.000.

- 1 p: juist eigen vermogen
- 1 p: juist vreemd vermogen

Vraag 3 (2 p)

Aflossing: balansverkorting, de bank en de lening dalen allebei. Inkoop op rekening: balansverlenging, de voorraad en de crediteuren stijgen allebei.

- 1 p: aflossing: balansverkorting met toelichting
- 1 p: inkoop op rekening: balansverlenging met toelichting

Vraag 4 (2 p)

Kosten: € 150.000 + € 158.000 + € 30.000 + € 12.000 + € 18.000 + € 2.000 = € 370.000. Resultaat vóór belasting: € 420.000 - € 370.000 = € 50.000. Vpb: 19% × € 50.000 = € 9.500. Na belasting: € 40.500.

- 1 p: juist resultaat vóór belasting
- 1 p: juist resultaat na belasting

Vraag 5 (1 p)

Bij de aflossing wordt de schuld kleiner: dat is geen opoffering van waarde, dus geen kosten. De interest is de vergoeding voor het lenen: dat zijn kosten.

- 1 p: juiste uitleg

Vraag 6 (2 p)

Oven: € 45.000 - € 5.000 = € 40.000. Inventaris: € 22.000 - € 7.000 = € 15.000. Voorraad: € 6.000 + € 152.000 - € 150.000 = € 8.000.

- 1 p: juiste oven en inventaris
- 1 p: juiste voorraad

Vraag 7 (2 p)

Lening: € 40.000 - € 5.000 = € 35.000. Eigen vermogen: € 38.000 + € 40.500 = € 78.500

(aandelenkapitaal € 20.000, reserves € 18.000, resultaat 2030 € 40.500).

- 1 p: juiste lening
- 1 p: juist eigen vermogen

Vraag 8 (2 p)

€ 12.500 + € 419.000 - € 151.000 - € 206.000 - € 5.000 - € 2.000 = € 67.500. (Controle: activa € 40.000 + € 15.000 + € 8.000 + € 5.500 + € 67.500 = € 136.000; passiva € 78.500 + € 35.000 + € 8.000 + € 5.000 + € 9.500 = € 136.000.)

- 1 p: alle ontvangsten en uitgaven meegenomen
- 1 p: juist saldo

Vraag 9 (2 p)

Balanstotaal (€ 136.000), omzet (€ 420.000) en aantal werknemers (9) liggen onder de grenzen voor micro: de bv is niet controleplichtig. De bank wil zeker weten dat de cijfers een getrouw beeld geven voordat ze geld leent; een onafhankelijke accountant geeft die zekerheid.

- 1 p: niet controleplichtig, met de groottecriteria
- 1 p: juiste reden van de bank

Verwerkingsopdrachten — modelantwoorden

Les 8.1

Verwerkingsopdracht

1. Activa: 96.000 + 38.000 + 9.000 + 6.400 + 71.600 = 221.000. Passiva: 50.000 + 96.000 + 40.000 + 18.600 + 16.400 = 221.000.

2. Eigen vermogen: aandelenkapitaal + reserves = € 146.000. Vreemd vermogen: € 40.000 + € 18.600 + € 16.400 = € 75.000. Controle: € 146.000 + € 75.000 = € 221.000.

3. Mees vergist zich: de € 71.600 op de bank is een bezitting. Het eigen vermogen (€ 146.000) is geen geld dat ergens ligt, maar het deel van alle bezittingen dat met geld van Lina en Mees (en ingehouden winst) is betaald.

Les 8.2

Verwerkingsopdracht

1. Vaste activa: trucks, keukenapparatuur. Vlottende activa: voorraad, debiteuren, bank. Eigen vermogen: aandelenkapitaal, reserves. Lang vreemd vermogen: lening bank. Kort vreemd vermogen: crediteuren, te betalen btw.

2. De vooruitbetaalde verzekering (€ 3.600 voor 2030) is een overlopend actief: Lina’s Bowls heeft er recht op dekking in 2030. De nog niet betaalde huur van december (€ 3.000) is een overlopend passief: een schuld.

3. Het vermogen van de firmanten: per firmant (bijvoorbeeld ‘vermogen Lina’ en ‘vermogen Mees’). Bij een bv: aandelenkapitaal, reserves en resultaat.

Les 8.3

Verwerkingsopdracht

1. a. Activa + 85.000 - 25.000 = + 60.000; passiva + 60.000: balansverlenging. b. Balansverkorting. c. Balansverkorting. d. Balansverlenging. e. Activaruil.

2. 221.000 + 60.000 - 18.600 - 16.400 + 12.000 = 258.000. (Feit e verandert het totaal niet.)

3. Bank: 71.600 - 25.000 - 18.600 - 16.400 + 6.400 = 18.000. Lening bank: 40.000 + 60.000 = 100.000.

Les 8.4

Verwerkingsopdracht

1. Kosten: 450.000 + 540.000 + 36.000 + 39.000 + 27.600 + 22.400 + 9.600 + 12.400 + 3.800 = 1.140.800. Resultaat: 1.280.000 - 1.140.800 = 139.200. Vpb: 19% × 139.200 = 26.448. Na belasting: 112.752.

2. Begroot was € 143.000 vóór belasting (thema 6). Het verschil van € 3.800 is precies de interest op de lening, die in de begroting niet was meegenomen.

3. Het eigen vermogen stijgt met het resultaat na belasting, € 112.752, als ‘resultaat boekjaar’. Daarnaast komt er een schuld bij: te betalen vennootschapsbelasting € 26.448.

Les 8.5

Verwerkingsopdracht

1. Trucks: 96.000 + 85.000 - 30.000 = 151.000. Keukenapparatuur: 38.000 - 9.000 = 29.000. Voorraad: 9.000 + 452.000 - 450.000 = 11.000.

2. Lening: 40.000 + 60.000 - 8.000 = 92.000. Eigen vermogen: 50.000 + 96.000 + 112.752 = 258.752 (begin 146.000 + resultaat na belasting 112.752).

3. Activa: 151.000 + 29.000 + 11.000 + 8.200 + 215.400 = 414.600. Passiva: 258.752 + 92.000 + 21.000 + 16.400 + 26.448 = 414.600. De balans is in evenwicht.

Les 8.6

Verwerkingsopdracht

1. Balanstotaal € 414.600 (onder € 450.000), omzet € 1.280.000 (boven € 900.000), en 16 werknemers (10 of meer). Lina’s Bowls overschrijdt twee van de drie microgrenzen, maar blijft ruim onder alle grenzen voor klein. Lina’s Bowls is dus een kleine bv en niet controleplichtig.

2. De bank wil weten of Lina’s Bowls de interest en de aflossing kan betalen: genoeg resultaat (€ 139.200 vóór belasting) en genoeg geld op de bank (€ 215.400). Ook kijkt de bank hoeveel eigen vermogen er is tegenover de schulden.

3. Een goedkeurende verklaring betekent dat een onafhankelijke deskundige heeft vastgesteld dat de cijfers een getrouw beeld geven. De bank hoeft dan niet zelf in de administratie te controleren en loopt minder risico dat de cijfers niet kloppen.

Oefeningen — modelantwoorden

Les 8.1

1. Wat is een balans?

Een overzicht van de bezittingen (activa) en het vermogen (passiva) van een onderneming op één moment.

2. Wat is het verschil tussen eigen vermogen en vreemd vermogen?

Eigen vermogen is het geld van de eigenaren plus de ingehouden winst. Vreemd vermogen is geld van anderen (bank, leveranciers) dat terugbetaald moet worden.

3. Een onderneming heeft € 80.000 activa en € 50.000 vreemd vermogen. Bereken het eigen vermogen.

€ 80.000 - € 50.000 = € 30.000.

4. Een webwinkel heeft: voorraad € 24.000, laptop en inrichting € 6.000, bank € 3.500, een lening van € 10.000 en € 7.500 aan rekeningen van leveranciers. Bereken het eigen vermogen en het balanstotaal.

Activa: € 24.000 + € 6.000 + € 3.500 = € 33.500 (balanstotaal). VV: € 17.500. EV: € 16.000.

5. Waarom zijn de activa en de passiva op een balans altijd even groot?

Elke bezitting is met geld betaald, en dat geld komt van de eigenaren (EV) of van anderen (VV). De passiva laten zien waar het geld vandaan komt, de activa wat ermee is gedaan.

6. Een balans per 31 december en een winst- en verliesrekening over het jaar: leg uit waarom de

eerste over een moment gaat en de tweede over een periode.

De balans is een momentopname: wat er op die dag is. De winst- en verliesrekening telt de opbrengsten en kosten van het hele jaar op.

7. Een bv heeft € 500.000 activa. Het vreemd vermogen is vier keer zo groot als het eigen vermogen. Bereken het eigen vermogen.

EV + 4 × EV = 5 × EV = € 500.000, dus EV = € 100.000 (en VV = € 400.000).

8. Een onderneming heeft meer vreemd vermogen dan activa. Wat betekent dat voor het eigen vermogen, en waarom is dat zorgwekkend?

Het eigen vermogen is negatief: de schulden zijn groter dan alle bezittingen. Als alles verkocht wordt, kunnen niet alle schulden worden betaald; dat vergroot de kans op een faillissement.

Les 8.2

1. Wat is het verschil tussen debiteuren en crediteuren?

Debiteuren zijn klanten die de onderneming nog moeten betalen (een bezitting). Crediteuren zijn leveranciers die de onderneming nog moet betalen (een schuld).

2. Noem drie soorten vaste activa.

Bijvoorbeeld gebouwen, machines, inventaris en vervoermiddelen.

3. Wat zijn liquide middelen?

Geld dat direct beschikbaar is: de kas en het tegoed op de bank.

4. Deel in als vaste activa, vlottende activa, eigen vermogen, lang of kort vreemd vermogen: a. hypothecaire lening (25 jaar); b. te vorderen btw; c. rekening-courantkrediet; d. reserves; e. bedrijfspand.

a. Lang VV. b. Vlottende activa. c. Kort VV. d. Eigen vermogen. e. Vaste activa.

5. Hoe heet het eigen vermogen op de balans van een eenmanszaak, een vof en een bv?

Eenmanszaak: eigen vermogen. Vof: vermogen per firmant. Bv: aandelenkapitaal, reserves en resultaat.

6. Waarom staat te betalen btw bij het kort vreemd vermogen?

Het is geld dat de onderneming aan de Belastingdienst moet afdragen, meestal binnen een maand na het kwartaal: een schuld op korte termijn.

7. Een onderneming betaalt op 1 november € 6.000 huur vooruit voor zes maanden. Welk bedrag staat op 31 december op de balans, en onder welke post?

€ 1.000 per maand. November en december zijn kosten van dit jaar (€ 2.000). De € 4.000 voor januari tot en met april staat als overlopend actief (vooruitbetaalde huur) bij de vlottende activa.

8. Leg uit waarom een bank wil weten hoeveel kort vreemd vermogen er tegenover de vlottende activa staat.

Het kort vreemd vermogen moet binnen een jaar worden betaald, met geld dat uit de vlottende activa komt (voorraad, debiteuren, bank). Zijn de vlottende activa kleiner, dan kan de onderneming in betalingsproblemen komen.

Les 8.3

1. Wat is een balansverlenging? Geef een voorbeeld.

Activa en passiva worden allebei groter, bijvoorbeeld bij goederen op rekening kopen: voorraad en crediteuren stijgen.

2. Een klant betaalt een openstaande rekening. Welke posten veranderen?

Debiteuren dalen en de bank stijgt: een activaruil.

3. Is een aflossing op een lening kosten? Leg uit.

Nee. De schuld en de bank worden allebei kleiner; het resultaat verandert niet. Alleen de interest op de lening is kosten.

4. Een onderneming met een balanstotaal van € 120.000 koopt een machine van € 15.000 en betaalt die direct van de bank. Wat is het nieuwe balanstotaal?

Machines + € 15.000, bank - € 15.000: een activaruil. Het balanstotaal blijft € 120.000.

5. Gebruik opdracht 4. Stel dat de machine helemaal met een nieuwe lening wordt betaald. Wat is dan het nieuwe balanstotaal?

Machines + € 15.000, lening + € 15.000: balansverlenging. Nieuw balanstotaal: € 135.000.

6. De eigenaar van een eenmanszaak neemt € 2.500 van de zakelijke rekening op voor een vakantie. Welke posten veranderen, en verandert het resultaat?

Bank - € 2.500 en eigen vermogen - € 2.500 (privéopname): een balansverkorting. Het resultaat verandert niet.

7. Een bv heeft een balanstotaal van € 300.000. In een maand: a. inkoop op rekening € 20.000; b. betaling crediteuren € 14.000; c. btw-aangifte betaald € 6.000; d. debiteuren betalen € 9.000. Bereken het balanstotaal aan het eind van de maand.

a. + € 20.000; b. - € 14.000; c. - € 6.000; d. activaruil, 0. Balanstotaal: € 300.000 + € 20.000 - € 14.000 - € 6.000 = € 300.000.

8. Een leverancier zet een openstaande rekening van € 10.000 om in een lening van twee jaar. Welke soort verandering is dat, en wat betekent het voor de onderneming?

Een passivaruil: crediteuren (kort VV) - € 10.000, lening (lang VV) + € 10.000. De onderneming heeft meer tijd om te betalen; haar kortlopende schulden dalen.

Les 8.4

1. Wat laat de winst- en verliesrekening zien?

De opbrengsten en kosten van een onderneming over een periode, en het resultaat: omzet min kosten.

2. Staat het op de winst- en verliesrekening? a. afschrijving; b. aflossing; c. interest; d. aankoop van een machine.

a. Ja (kosten). b. Nee. c. Ja (kosten). d. Nee (een investering; alleen de afschrijving is kosten).

3. Omzet € 250.000, kosten € 210.000. Bereken het resultaat.

€ 250.000 - € 210.000 = € 40.000.

4. Een bakkerij bv heeft een omzet van € 420.000. Inkoopwaarde € 150.000, lonen € 160.000, huur € 30.000, afschrijving € 12.000, overige kosten € 18.000, interest € 2.000. Bereken het resultaat vóór en na vennootschapsbelasting (19%).

Kosten: € 372.000. Resultaat vóór belasting: € 48.000. Vpb: € 9.120. Na belasting: € 38.880.

5. Een winkel koopt in een jaar voor € 90.000 in. De voorraad stijgt van € 10.000 naar € 16.000. Bereken de inkoopwaarde van de verkopen.

€ 10.000 + € 90.000 - € 16.000 = € 84.000.

6. Waarom verlaagt een privéopname van de eigenaar van een eenmanszaak het resultaat niet?

Een privéopname is geen kosten van de onderneming: de eigenaar haalt (een deel van) zijn winst of vermogen uit de zaak. Het eigen vermogen daalt, het resultaat niet.

7. Een bv maakt € 80.000 resultaat na belasting. De aandeelhoudersvergadering keert € 30.000 dividend uit. Hoeveel stijgt het eigen vermogen?

€ 80.000 - € 30.000 = € 50.000: dat deel gaat naar de reserves.

8. Een bedrijf betaalt in december € 12.000 interest over het hele jaar, en lost € 20.000 af. Mees zegt: 'Onze kosten waren € 32.000 hoger.' Leg uit wat er klopt.

Alleen de interest van € 12.000 is kosten. De aflossing van € 20.000 verkleint de schuld: een uitgave, geen kosten. De kosten waren dus € 12.000 hoger, de uitgaven € 32.000.

Les 8.5

1. Hoe bereken je de boekwaarde van een machine op de eindbalans?

Boekwaarde begin + investeringen - afschrijving over het jaar.

2. Een lening is begin van het jaar € 50.000. Er wordt € 10.000 afgelost. Wat staat er op de eindbalans?

€ 40.000.

3. Waarom stijgt het eigen vermogen van een bv met het resultaat na belasting, en niet met het resultaat vóór belasting?

De vennootschapsbelasting is voor de Belastingdienst, niet voor de aandeelhouders. Tot ze betaald is, staat ze als schuld op de balans.

4. Een bestelbus staat begin van het jaar voor € 30.000 op de balans. Er wordt een tweede bus van € 40.000 gekocht. De afschrijving is € 5.000 op de oude en € 6.000 op de nieuwe bus. Bereken de post bestelbussen op de eindbalans.

€ 30.000 + € 40.000 - € 5.000 - € 6.000 = € 59.000.

5. De eigenaar van een eenmanszaak had begin van het jaar € 25.000 eigen vermogen. Het resultaat was € 42.000, de privéopnamen € 38.000. Bereken het eigen vermogen eind van het jaar.

€ 25.000 + € 42.000 - € 38.000 = € 29.000.

6. Debiteuren begin € 5.000, omzet (allemaal op rekening) € 120.000, debiteuren eind € 8.000. Bereken de ontvangsten van klanten.

€ 5.000 + € 120.000 - € 8.000 = € 117.000.

7. Crediteuren begin € 12.000, inkopen op rekening € 200.000, betaald aan leveranciers € 195.000. Bereken de crediteuren eind van het jaar.

€ 12.000 + € 200.000 - € 195.000 = € 17.000.

8. Een bv had begin van het jaar € 80.000 eigen vermogen. Eind van het jaar is het eigen vermogen € 104.000; er is € 16.000 dividend uitgekeerd en geen nieuw aandelenkapitaal gestort. Bereken het resultaat na belasting.

Stijging: € 104.000 - € 80.000 = € 24.000. Resultaat na belasting: € 24.000 + € 16.000 = € 40.000.

Les 8.6

1. Wat zijn de onderdelen van een jaarverslag?

Het bestuursverslag, de jaarrekening (balans en winst- en verliesrekening met toelichting) en, als de jaarrekening gecontroleerd is, de controleverklaring van de accountant.

2. Wat doet een externe accountant?

Hij controleert onafhankelijk of de jaarrekening een getrouw beeld geeft, en geeft daarover een oordeel in de controleverklaring.

3. Noem drie stakeholders die de jaarrekening lezen, en wat ze willen weten.

Bijvoorbeeld: de bank (kan de onderneming haar schulden betalen?), aandeelhouders (hoeveel winst en dividend?), leveranciers (betaalt ze op tijd?), personeel (is de baan zeker?).

4. Wat is het verschil tussen een goedkeurende en een afkeurende controleverklaring?

Goedkeurend: de jaarrekening geeft een getrouw beeld. Afkeurend: de jaarrekening geeft geen getrouw beeld; de cijfers zijn niet betrouwbaar.

5. Een bv heeft twee jaar achter elkaar een balanstotaal van € 5 miljoen, een omzet van € 18 miljoen en 40 werknemers. In welke groottecategorie valt de bv? Is ze controleplichtig?

Alleen de omzet is boven de grens voor klein (€ 15 miljoen); balanstotaal en werknemers niet. Er moeten twee van de drie grenzen worden overschreden: de bv is klein en niet controleplichtig.

6. Waarom moet een bv haar jaarrekening bij de KVK deponeren?

Een bv is een rechtspersoon met beperkte aansprakelijkheid: de aandeelhouders zijn niet privé aansprakelijk. Daarom moeten leveranciers, banken en anderen de financiële positie kunnen inzien.

7. Een accountant geeft een verklaring met beperking, omdat de voorraad niet goed is geteld. Wat betekent dat voor een bank die een lening overweegt?

De rest van de jaarrekening klopt, maar de waarde van de voorraad is onzeker. De bank zal extra informatie vragen over de voorraad, of meer zekerheid eisen, omdat de bezittingen misschien lager zijn dan op de balans staat.

8. Leg uit waarom het belangrijk is dat de externe accountant onafhankelijk is van de onderneming.

Als de accountant afhankelijk is (bijvoorbeeld omdat hij ook de boekhouding doet of familie is), kan hij minder kritisch zijn. Stakeholders vertrouwen de controleverklaring alleen als de accountant niets te winnen heeft bij een goedkeurend oordeel.